

# ZGODNJA DANICA.

## Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 20. kimovca 1864.

List 27.

### **Kako se je česenje sv. Notburge razširilo po Kranjskem.**

Vidili smo undan na otoku Marije Device na blejskem jezeru stare bukve, v katerih so spisane litanije sv. Notburge po slovensko. Te molitve, da vmeš rečemo, celo v jezikoslovnem pomenu niso brez zanimivosti. Bere se v njih n. pr.: „Ti nepremagana savet“) te poterperšljivoiti in krotkoiti. — Ti vitouska \*) premagauka ussega telesnega posheleina. — Ti zir in zhast celle Prixianske inu tudi Jesirske cerkue. — Ti vedno tekozhí studenez teh gnad u Intallarski dolini inu tudi na Jesirskemo Hribzo. — Ti shaz teh gnad Blejškega Kotta \*\*). — Ti posebnu in troftlivu perbeshalifhe kmetifhkiga Folká v useh shivinskih potrebah. — Ti fvetá skus zeu Tyroll inu Parsko, tudi Krainsko deshelo refglashena Diviza.“ itd.

Te besede obilno spričujejo, kako znana in močno česena je bila sv. Notburga ob Jezeru in sploh po Kranjskem. Škoda, da nimajo bukve letne številke. Ravno to pa tudi dokazuje svetinja sv. Notburge, ki je v cerkvi shranjena in je tudi škofovo poterjenje pridjano. Vidi se namreč perst svetnice v posreberneni posodici, ki ima podobo majhne moštrance, z napisom: „S. Notburgae 1738 Casp. Ignatius. Pars anterioris digiti. Recogn. 1771 Ep. Carolus Peer.“ — Tudi je bila na stranskem oltarji lepa podoba te svetnice, ktera je pa zdaj odmaknjena, ter jo bodo popravljeno zopet na oltar postavili. Poslednjič tudi vse na Kranjskem, mlado in staro, dobro pozná to svetnico; gotovo pozabile pa so se že mnoge dogodbe in nasledki ali sad, ki je izviral iz česenja te svetnice na Kranjskem. In ker ravno zdaj med drugim žuga stiska, o kakoršni so naši predniki pri sv. Notburgi pomoči iskali in našli; torej gotovo ne bo odveč, da nekoliko več povemo o njenem česenju na Kranjskem.

V Briksnu je pred dvema letoma prišlo na svitlo življenje svete dekle Notburge Rotenburške, ki ga je na novo popisal neki duhoven une škofije \*\*\*). Mil. knez in škof Vincencij Gasser so na čelu priporočilo zapisali ter pravijo: „Leta 1313 je umerla ponižna dekla Gospodova sv. Notburga; njeno truplo je bilo pokopano na Eben-u, kjer je nekdaž deklovala. Kmali po smerti jo je jelo verno ljudstvo za svetnico častiti na njenem grobu. Česenje se od onod ni razširilo le po vsem Tirolskem, ampak tudi deleč na tuje. To česenje se je godilo po privoljenji duhovskih vikših, in nebo ga je poterdilo s prečudnim usliševanjem molitev. Na mojo prošnjo in priganjanje pa so 27. sušca tega leta (t. l. 1862) tudi sv. Oče po zrelem preisknanji te reči poterdili česenje sv. Notburge od nepomljivih časov, in s tem poterjenjem so jo slovesno pristeli svetnikom v

nebesih. . . . Na mojo prošnjo je duhoven moje škofije spisal te-le bukvice v čast Božjo in sv. Notburge, in k pridu in blagru vernega ljudstva. Jest sem jih pridno bral, in vošim le to, da naj bi vsem tako dopadle in vse tako ginile, kakor se je to pri meni zgodilo. . . . Vsi stanovi si zamorejo iz teh bukvic korist zajemati, prav posebno pa posli. Torej, ljubi posel, obrnri nektore solde za te bukvice, namesto da bi jih na lišp obesil. Učile te bodo, kako moreš z milostjo Božjo in s svojim lastnim prizadevanjem tkati tisto svatovsko oblačilo, v katerem boš kdaj na nebeški svatovšini sedel zraven angelov in svetnikov, vreden njih tovarš, in se boš z njimi vekomaj veselil.“

Kako pa se je djanje in življenje ter česenje te svetnice na Kranjsko razširilo? — Ker je bila blejska okrajina pod briksensko škofijo, si je lahko misliti, da ta svetnica tudi na Kranjskem ni mogla neznana ostati. Pisavec pa nanašuje se to-le posebno: Neki gospod, ki ni nikoli poprej kej o sv. Notburgi slišal, je dobil po prijatlu njeno podobo. Bila je svetnica v tirolski kmetovski obleki, obdana z množico revežev in trumo raznih žival, in bral se je podpis: „Sv. Notburga, pomočnica ubogih in živine.“ To podobo je s privoljenjem duhovskih vikših obesil na steno podružne cerkve ss. Hermagora in Fortunata v „Groblje“ (Ebensfeld), blizu mostu čez Bistrico v menški fari. Kmali potem je bila okrog huda živinska kuga; v „Grobljah“ pa je bila vsa živina zdrava. Več duhovnov je ljudem njeno življenje razlagalo, in zadobili so k nji toliko zaupanje, da so v procesijah hodili k tej podobi, in na oltarji, ki je bil blizu podobe, so ss. maše najemali. Nato je kuga pojenjala. Naredili so na tistem mestu, kjer je podoba stala, tudi oltar, so podobo nanj djali, in maševali so ondi. Prišlo je do 800 ss. maš na leto; Rim je privolil popolnoma odpustke v dan sv. Notburge, vsaki petek skoz leto in vsak dan v osmini vernih duš privilegirano sv. mašo na tem oltarji. Dobili so tudi iz Tirolskega svetinj te svetnice, ki so jih v slovesni procesii prinesli iz Mengša v „Groblje.“ Česenje svete Notburge se je potem na Kranjskem tako razširjalo, da so nji na čast zidali veliko cerkev in kapel; skorej je ni bilo ne cerkve ne proste koč brez njene podobe, in njeno življenje so celo otroci vedili pripovedovati.

S Kranjskega se je to česenje razširilo v bližnje dežele, na Koroško, Štajersko, Goriško in Hervaško.

Vitez Gözens piše o sv. Notburgi, da je Bog njen grob s čudeži povečeval in je bila torej že ob koncu 15. stoletja znana kakor čudodelna svetnica. Dobrote, kar jih je zapisanih, da jih je naša dežela dosegla po njeni prošnji, so nar bolj iz osemnajstega stoletja. Ljudje so posebno pogosto pri svojih domačih nevarnostih in potrebah, v dušnih in telesnih boleznih njeno pomoč skusili. Naj posnamemo nektore zglede, ki jih pisavec pripoveduje.

Divjala je okrog Grobelj goveja kuga; ker natorni pomočki nič niso izdali, iše neki prebivavec iz vasi Domžale

\*) Po tem takem so takrat take besede bile v navadi. \*\*) Tako se zmiraj to okrajino imenujejo domačini. \*\*\*) Leben der heiligen Dienstmagd Nothburga. Brixen und Lienz 1862. A. Weger. Po Lercherji se zamorejo bukvice naročiti.

pomoči pri sv. Notburgi, in kuga je zginila iz njegovega hleva, živina se je ozdravila. Jakop Gregorič je imel ravno to stisko; že mu je bil en vol poginil, drugi je bil okužen. Pribeži k sv. Notburgi, da nji na čast sv. mašo brati in kliče jo z živim zaupanjem na pomoč, in ozdravelo je bolno govedo, in tudi druga živina je ostala zdrava. Miha Vavpečik (Vaupetschick) je bil v tej kugi že ob dve kravi in druga živina že dva dni ni hotla jesti. Tedaj zvečer, prejden spat gre, zaupljivo sv. Notburgo na pomoč kliče. Zjutraj ves v strahu, da bo zopet kako živinčce mrtvo našel, pride v hlev, najde pa vso živino čisto zdravo in vsa klaja v jasliah je bila snedena. Ves razveseljen zavoli te milosti hiti v Groblje in da sv. Notburgi na čast presveto daritev opraviti in tudi neki dar ji posveti. Te duhovne milosti, ki so po zanesljivih pričah poterjene in izmed veliko družih ob času tiste kuge vzete, je naznanil g. Rajmund Ditrih, duhovni pomočnik v Mengšu.

Tomaž Balok (Wallock), duhovni pomočnik na Jezeru na Kranjskem, naznanjuje 20. rožnika 1746 to-le: Jakop Zmostek (Schmosteck), iz Pilštanja na Štajarskem, je obiskal lansko leto to romarsko cerkev Marije Device na Jezeru; prišel je tudi letošnjo leto 1746 9. rožnika, 3. nedeljo po Binkoštih zopet gori. Bil je ves hrom in reven in le z bergljani si je pomagal dalje. Med daritvijo sv. maše pred oltarjem sv. Notburge goreče moli ter Marijo in njo (sv. Notburgo) na pomoč kliče, kar mu med zadnjim blagoslovom v pričo obilnega ljudstva berglje nenavadno zahruse in se zlomijo, on pa gre čisto zdrav in pokonec iz cerkve, brez kacega znanja poprejšnjega stanja, — potem ko se je bil priserčno zahvalil svojima pomočnicama, v spričevanje zadobljene milosti pa svoje berglje v cerkvi pustil. (Dalje nastl.)

### ***Iran Bajkard baron Valvazor.***

slavni krajopisec in zgodovinar kranjske vojvodine, je bil „katoličan.“

(Konec.)

5. Le pravoveren katoličan zamore tako goreče zagovarjati svetega Metoda, ki je bil po krivo razkolništva obdolžen, kot naš Valvazor. Piše namreč, ko omenja sovražni vpor zoper sv. Metoda zavolj slovanske Božje službe, da je ravno visoka učenost sv. škofa zaviranje pri njegovih nasprotnikih obudila; kajti, pravi Valvazor, je osoda vseh, ki Bogu zvesto služijo, da svojih sovražnikov najdejo med tistimi, ki Bogu le z jezikom služijo, ali pa le po svoji nespameti se togotijo nad službo Božjo, pametno vravnano. „Tako se je — sodi naš pisatelj, berž ko ne, tudi svetemu, učenemu, zvestemu in marljivemu škofu Metodu godilo.“ (VII buk. II del 5. pogl.) Na dalje Valvazor opisuje sv. Metoda opravičenje v Rimu pri papežu Joanu VIII, ima v svoji knjigi list, ki so ga papež moravskemu knezu Svatopluku pisali, in so kakor vidni in naj viši poglavar vesoljne cerkve vso reč poravnali in sv. Metoda v novic v cerkvenih pravicah potrdili. —

Tako pa gotovo le katoliški pisatelj, kateri ve, kaj je sv. cerkev in kdo da je rimski škof, pisati zamore, v tem ko je protestantstvu, posebno Valvazorjeve dobe, navada bila, pero v žolc namakati, kadar koli so rimskega papeža omenili.

Če nadalje pogledamo II del VII buk., 16. pogl., 123 str. 2. polov., se očitno prepričamo, da se je rimsko-katoliškemu Valvazorju studilo pismo spljetskega \*) arhidakona Toma, v katerem on svetega očeta papeža namesti „Njih svetost“ le na ravnost „gospod papeža“ imenuje.

6. Cista Valvazor v II delu VII buk. 14. pogl. 469

str. 2. polov. nadvojvoda in poznejšega cesarja Ferdinanda II, ki je izgnal luterane iz Stajarja, Korotana in Kranje, s pridevkom „Slave vredna glava.“

7. V ravno omenjenem delu VII buk. od 668 — 672 str. govori Valvazor zastran ljubljanskega kneza škofa Toma Krena \*), ki je bil resnično preblag pastir in neugnani borivec svete katoliške vere, prav apostoljsk mož, prav z iskrenimi besedami, ter ga imenuje „škofa blaženega spomina;“ in 672. str. 2. polov. pa še pristavlja, da je škof Toma Kren po svoji smerti, kakor on (Valvazor) upanje ima, „večnega zveličanja deležen postal.“

Te kratke čertice bodo vsacega dovolj prepričale, da naš Valvazor se ni bil nikdar zapletel v luteranske zmote, kajti ker protestanti sv. maše nima in pravice ne dopust, čemu bi bila zadušbina Valvazorjevega očeta? Nadalje je Valvazor v Ljubljani jezuitarski učenec bil, in v take šole protestanti niso hodili. Njegovo pravovernost peterjuje tudi spodobno in resnično spisovanje cesarja Ferdinanda II in pa ljubljanskega kneza škofa Toma Krena, — in potem tukem je naš Valvazor od svojega rojstva 1641 pa do nastisa svoje „Slavne kranjske vojvodine“ leta 1689 mogel v katoliški zavezi biti. Živel pa je po izdani omenjeni knjigi nekaj še čez tri leta, kajti je umrl 1. 1693 v kerškem mestu na Dolenskem. Mogoče, da bi bil dunajski dopisavec nekde staknil, da bi bil Valvazor v teh zadnjih treh letih svojega življenja od svete katoliške vere odstopil; pa njegova dolžnost bi bila, tudi pošteno dokazati, kar je terdil; ker se pa to zgodilo ni, je prazno in neveljavno vse goztorjenje zastran Valvazorjeve krivovre. To so gotovo neoveržljivi dokazi ali prav pristojno orožje zastran Valvazorjevega pravoverstva in vsak se zamore našim protivnikom z njim veljavno odrezati.

Pridemo pa tudi do očitane nam nevednosti zastran starosti „hruševske fare,“ ter v tem le toliko sporočimo: „V neki duhovski seji je sprožil nekdo, da bi namesti dosihmalnega navadnega kratkega popisa ustanovitve in sprememb „terzaško-koperske škofije“ v prihodnje se veleli staviti leto za letom popisi posameznih dekanij in ustanovitve njenih duhovnij v imenik ali šematizem, — in da bi v ta cilj in konec dekani v arhivih dotičnih prigradov poiskali in škofijstvu poslali.“ Na to mi, ki nekoliko bolj na tanko te arhivne zaklade (?) večidel tukajšnjih duhovnij poznamo, sporočevavcu odveremo: Da smo več kot prepričani, da bi razjasnili omenjeni dopisi prav malo, in sicer zavolj tega, ker se ne dobi prigradov, ki bi čez 200 let segali, in da po tem takem brez preiskovanja drugotnih studencev ta reč le samo blaga želja ostane, — kar se je tudi poterdilo. Da bi pa tudi vendar nekoliko resnico svojih besed djansko dokazali, jo zavernemo „romaje na Tersat“ v Hrušico, ki, kakor je znano, je ena naj starejših fara „terzaške škofje, ter farni arhiv do nar neznatnejšega popirčeka prerijemo. — Izid v tem oziru je v 9 listu letošnje „Danice“. In to je prosti in zvesti stan v tej reči. Da pa pri tem takem ni šlo za „starost ali vtemeljevanje hruševske fare,“ temuč le samo za zgodovinsko jedro farnega arhiva, se že tako ve, in po tem takem tudi, da nas gori omenjeno očitane prav nič ne zadeva. —

Dr. Kandlerjevo — I. Istria. — Conti Storia cron. di Trieste, Bianchi Documenti in Mainati Memorie storiche (ki pa niso njegove, temuč trud očeta Jerneja della Croce), in še družih bukev, ki več ali manj v zgodovino „terzaške škofije“ segajo, sicer tudi imamo. Smejali smo se pa — če to greh ni — čez pičle prihodke nekdanjega hruševske-

\*) Spljet ali Splet = Spalato.

\*) Thomas Chrön slavni knez in škof ljubljanski od leta 1595 — 1630.

ga farmana, to je, 60 lir na leto, in toliko več, ko smo brali, da je on ali pa kdorkoli njegovih naslednikov leta 1394 za celih 100 lir \*) kaznovan bil. —

Jož. Kovačič.

## Skopuh.

Česki spisal Vacslav Štule, poslovenil pa L. Podgoriski.

(Dalje.)

Drugi dan po sveti maši za dušo terdokornega skopuha mi serce kar ni dalo miru doma. Po nekoliko važnejših opravkih se odpravim zopet k svojemu včerajšnjemu bolniku, kterege nisem bil brez dobre nade zapustil. K njemu pridži zapazim, da mu je slabejše, kakor mu je bilo prej ta dan, da je pa nekoliko pokojnejši. Vprašam ga, kako se kaj ima, starček pa mi podá roko. To je bilo že dobro znamenje. Zdaj sem pogledal obraze in zopet sva se začela pomenkovati o malarski umetnosti. Na enkrat mi pa neka misel šine v glavo in zdelo se mi je, kakor bi mi bil nek glas veleval: „Nuj, ne mara da mu razgreješ še ljubezen, da otmeš njegovo dušo.“ In res, blagoslovil je Bog to misel.

Ogledovaje te obraze rečem starčku: take podobe mi dajo dvojni prid: serce se mi ojači, duša pa za dobro vname vselej, kadar vidim kaj takega. Le pogledite to Madono, kako sveta mi-el je to! Edinorojeni Božji sin v roci — v naročji čisti Devici. — prava vtelešena milost in ljubezen. Kdo bi ne ljubil tega milostnega Jezuška? Pa, zopet ta-le obraz precej ob levi, kako mogočno mi govori na serce! Tu zopet vidim Jezusa; kako roke steza k zbranim izraelskim sinovom. Tako se mi zdi, kakor da bi slišal ga: „Pridite k meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi, in jaz vas poživim!“ — Gospod Mirski, veliko imate take nebeške krasote. Božji duh je navdihnil malarja, ki je izobrazil spomina vredno dogodbo s sinom junaškega farizeja. — Res da, krasnejše Magdelene nisem še nobenkrat vidil! Ta krasna postava, kako se ji rumeni kodri razpiščenji vijó po vratu klečeči Kristus pred kolena. To vam je obraz, to! Solze ji kar deró iz oči; pa to blede, to žalno obličje — neizrečena, globoka dušna bolest v vsakem izdihu; ob enem pa sije iz nje blaga nada, razlita po vsem obličji, vzlasti pa iz rosnega očesa! In kako mило jo gleda Odršenik. „Odpušeni so ti grehi!“ Te besede se mu beró na ustnah in roko ima stegnjeno proti farizejem, spokornici na brambo. — Kaj bi rekel o tej božji večerji, kaj tam o tem „Ecce homo.“ in ondud kaj-le na desni o Zveličarju na križi? Popolna ljubezen, katero je pokazal Gospod, ko je svoje telo dal nam za jed, in kri za pijačo na večno življenje. — kako primerno je izobrazeno, kako je zadel jo umetnik zadnje večerje! — Ali vendar, priterditi moram, bičani Odršenik s ternjevo krono na glavi da mi še veliko bolj dopade in seza v serce. Umetnik je prav čutil, kar je delal. Precej se pozna, da je živo veroval v Kristusa in serčno ljubil ga. Gospod — zvezan s ternjevo krono na glavi! telo sama rana — vse zalito s kervjo. — kervave kaplje mu kapljejo s čela in kropé zemljo. — bolest mu kerči žile, — judje se razkačeni sučejo okoli nedolžnega Jagnjeta. — in Jagnje, kako stoji tu vse milostljivo in ljubeznjivo do togotnežov! Obličje, oko, ves ves je sama ljubezen. Dle ki ga gledam, jasnejše so mi njegove besede: „Pridite k meni in učite se od mene, ker jaz sem krotak in iz serca ponižen. Tako mi je, kakor da bi ta moj Gospod veleval.

„Idi in od mene se uči terpeti.“ — Nič menj ginljiv mi ni pogled na milega Odršenika na križi. Kakor se meni zdi, to je delo kakenga davnega umetnika. Kolika veličast mu sije iz obličja, kolika iz tega božjega očesa! Jagnje Božje umira in zmaga, gotovi svojo zmago na križi, umira za grehe, zmagovalno umira! Mati joka pod križem, — okoli pa so ti zaničevavci in sovražniki; smert mu igra okoli ust, Božjemu Sinu, ob blelih ustnah; zdi se mi, kakor da bi ga slišal, kadar kliče: „Oče odpusti jim, sej ne vedo, kaj delajo!“ Če grešnik le obraz pogleda in sliši te besede, res ne more, — ne smé obupati. Gospod prosi Očetovega usmiljenja sovražnikom, ki še poslednji trenutek besno množijo Njegovo bolečino, da bi jo še hujše razdražili. — In ta Gospod bi ne vlishal takega grešnika, kateri se s skesanim srcem oberne k njemu, kateri ga zaupljivo prosi odpusjenja? — Res čudim se, gospod, od kod ste dobili toliko neprecenljivih biserjev. Podoba poslednje sodbe, zdaj-le sem jo zagledal, o da bi jo imel, v vsaki hiši. Polno knjigo misli in čuti je v nji; veličasti nada in groza — vse to sije iz nje. Odršenik na oblaci — sredi neštevilne nebeške množice, kako gre sodi zemljo in dat vsacemu njegov delež! — Kako imenitno je umetnik izobrazil radost, blaženo veselje izvoljenih, ki je Gospod mignil jim za seboj v svojo slavo! Joj, groza me napade, ko pogledam trumo teh zaveržencev. Obupljive imajo obraze — vsak drugač. In ta propast v večne muke, v katero jih žene pravični Gospodov meč... O groza, strahna groza! besedo mi jemlje.“

„Gospod, vi ste bogati! — Ali, ljubi gospod, ne za-merite mi: — tudi vi pojdete pred Božji sodnji stol. Morebiti le nekoliko dni še — in življenje se vam izteče, — večnost nastane. O, prosim vas za Boga ljubeza, pomislite na to! Ali morebiti ste že pripravljeni, da bi mogli, da bi z lahko vestjo smeli stopiti Vsevedočemu pred obličje pred sodnji stol? — O mislite, da se pripravite.“

Stari gospod je ves čas dosti poterpežljivo poslušal. Jaz sim govoril prijazno kakor mi je serce velevalo, pa tudi pazil, ali in koliko mu besede serce ganejo. In hvalo Bogu! prijemale so se ga. Zmiraj pazliviše je poslušal, in pogledoval; zdaj mene zdaj podoba, o kateri sem govoril. — Dogovoril sem. In takrat je vzdihnil in z vso močjo vskriknil z bolečim tresočim glasom: „Oh! da nobenkrat nisem mislil na to! Mnogo let sem gledal te ljube obraze vsak dan; ali nobenkrat mi niso posvetile take misli v glavo. Gledal sem jih, čudil se jim, ali samo zaradi take umetnosti. Zdaj se le se mi je razvedrilo, zdaj se le vem, kaj in kako bi se bil mogel učiti, koliko lahko naučil se z njih. Sedem in sedemdeset let sem zapravljal na zemlji; — moje življenje pojemlje — in zakaj bi skrival? z eno nogo že stojim v grobu! — Oh, Bog moj! — moji grehi! — moje grešno življenje! — Gorje mi, oh gorje! Ker revež sem, velik grešnik. — Zgubljen!“

Glava kinkne ubogemu starčku; z oči so se mu vlije solze kakor dež, iz serca se mu izmikajo bolestni vzdih, in iz persi gorki jeki.

Molčim nekoliko časa; z ginjenim srcem goreče hvallim Boga za to veselo zmago Njegove milosti, da se je otajala ledena duša. (Dalje nast.)

## Lene k pridnosti, zagrešene k čednosti buditi.

„Lenuh je kakor z lužnatim kamnjem posut, in vsi zaničljivo govoré od njega. Lenuh je kakor z volovjekom ometan; in sleherni, ki se ga dotakne, siroke otresa.“

To so besede modrega Siraha (22. 1. 2) in naznanujejo, da leni človek, ki noče delati, si nič za čednost ne prizadeva, bližnjega kakor trot nadlega. — taki človek je

\*) „Celebrò il vescovo Enrico (di Wildenstein) li 4 febbrajo 1394, il sinodo diocesano, nel quale restarono castigati sei canonici di Trieste in ducati d'oro venticinque per uno; li canonici di Muggia in lire venticinque per ciascheduno; il pievani di Crenovizza, Cossana, Lonche, Tomaj, Rozzo, Kruschezza, lire cento per ciascheduno, con il decano di Trieste assieme.“ Storia cronografica di Trieste 1863 pag. 77. — Pis.

„kakor z lužnatim kamnjem posut,“ to je, poln naj gerši nešnage; „vsak si roke otrasa, če se ga dotakne,“ to je, vsaki se ga boji in želi znebiti, ker njegova lenoba ga za službo Božjo in človeško nepripravnega dela.

„Kdor njemu, ki ne posluša, kaj pripoveduje, je kakor on, ki budi spijočega iz terdne spanja. Kdor neumnežu modrost razklada, s spijočim govori; in konec govorjenja reče: Kdo je ta?“ (Sir. 22. 8. 9.)

Neumnež je tukaj hudobnež, ki mu je pregreha voljo spačila. Zaspanec je nejevoljin, če ga kdo budi iz spanja, enako hudobneža jeza lomi, kadar ga kdo opominja, svari, ali mu kaj svetega pripoveduje.

„Kdor ni v dobrem umen, se ne dá izučiti.“ (Sir. 21. 11.)

Težko je kaj opraviti s človekom, kateri je v dobrem nevedin in v hudobii zagoveden.

„Kakor poderta hiša je bedakova modrost; in nerazumljive besede so neumneževa učnost. Nauk je abotniku kakor železje na nogah, in kakor ročne vezi na desni roci. Abotnik povzdiguje svoj glas v smehu; modri mož pa se komaj tiho smeja.“ (Sir. 21. 21—23.)

V bedakovi glavi je vse zmedeno in razverženo kakor v razdjani hiši, kjer je vse sem ter tje razmetano, pravi Brentano. Neumnež v hudobii, ki hoče pa vender modrovati, govori kakor bi otrobe vezal. Njemu je zopern zdravi in trezni nauk, ki ga uči Cerkev in Božje razodenje. On si domišljuje, da ta nauk mu prostost ali svobodo v železje deva, torej ga išče otresti kakor železje in išče prostosti v naukih in djanjih, ki na-protvajo vesti. Cerkvi in Božjemu razodenju. Ravno s tem pa pride v naj hujši nasprotje, v pregreho, ter v okove, kajti le postava, kakor uči apostelj, človeka prostega stori. Bedak kratko in malo ne razume besed sv. Duha:

„Nauk je razumnemu zlato lepoticje, in kakor zapestnica na desni roci.“ (Sir. 22. 24.)

„Sin! z mladega us sprejemaj, in najdel boš modrost do sivih las.“ (Sir. 6. 18.)

„Pojd k mravlji, o lenuh! in ogleduj njene pote, ter se uči modrosti. Ona nima vojvoda, ne učenika, ne oblastnika, pa si vender po leti hrano pripravlja, in ob žetvi nabira, kar vživa.“ (Preg. 6. 6—8.)

„Lenuh, doklej boš spal?... Nekoliko boš spal, nekoliko dremal, nekoliko roke križem deržal, da bi spal; in pomanjkankanje bo prišlo k tebi kakor popotnik, in revšina kakor orožen človek.“ (Preg. 6. 9—11.) (Konec nast.)

## **Dogodbe pri Marii Derici na Brezjah na Gorenškem.**

Nekaj let že se beró po novinah čudovite ozdravenja, ki so se zgodile po raznih krajih na prošnje Matere Božje. Tudi iz Kranjskega je Danica nekaj takega že povedala od Marije Pomočnice na Brezjah v 15. in 16. listu, in v 25. l. od Nove Stifte na Dolenskem. Ravno po sv. Matevžu bo obletnica, kar se je pričelo obilno romanje na Brezje k podružnici mošniške fare blizu Radolice, zatoraj naj povem, kaj posebnega se je to leto tukaj prigodilo:

I. Čudovito je ozdravela Marija Tavčar 22. kimovca 1863, kakor je bilo popisano v Danici 16. list. l. l. Naj pa se še pridene tukaj, kar je o tem pisal duhoven č. gosp. Muhovec, duhovni pom. v Begunjah.

II. Čudovito je ozdravela Marija Jane 2. vinotoka 1863, popisano v Danici 15. listu l. l. Gosp. Muhovec I in II tako-le popisuje:

1.) Mica Tavčar, rojena 28. sveč. 1816, je ležala 12 tednov bolna, božjast jo je hudo lomila in vila tako, da so

kosti pokale. V ti bolezni se ji je desna noga v kolenu sključila in od kolena naprej je vsa noga mrtva postala. — 16. tednov je po bolezni po bergljah hodila, med tim časom je pa zmeraj zdravila imela. — Potem se ji je sanjalo dvakrat zaporedoma, da je šla v cerkev na Brezjah po bergljah, iz cerkve pa brez bergelj. In to se je res zgodilo 22. kimovca 1863, ko je bila po sv. maši v cerkvi ostala in je Marijo prosila, da bi se nje sanje spolnile. Noga je bila poprej prav na kljuko kriva in se v kolenu ni nič vdala.

2.) Mica Jane, rojena 27. grud. 1841, je bila 11 let stara, ko je zbolela. Na čudne viže jo je bolezen krivila in lomila tako dolgo, da ji je desno nogo popolnoma končala. — Dve leti je bila bolna, da je ležala; potem je še kake 4 leta mogla po zimi zavoljo bolezni ležati. Pokazena noga je bila v členu prav zlo, nekoliko pa še pod kolenom zasukana, tako, da je bila peta spredeji. Moči ni imela v nogi nič; noga je bila veliko kraj in bolj drobna, taka kakor pred boleznijo v 11 letu, ker potem ni bila nič zrastle in se ni nič zredila, in tudi ne podaljšala; v kolenu se tudi ni nič vdala in bila je na kljuko kriva. Kadar je klečala, se je malo operala na koleno. Po prvi bolezni ni nobenih zdravil rabila, to je, od 13. leta. Stara je bila 22 let, ko se ji je noga stegnila. Zgodilo se je 2. vinotoka 1863. Zaupanje je imela tako, da je čevlji že na Brezje nesla seboj, da se bo tam obula. Povedala mi je, da je šla po kolenih trikrat okoli altarja, ko v tretje pride okoli, je vstala pred altarjem in stopila na zdravo nogo, in ravno takrat je bolna noga se stegnila. Kako se je to godilo, nič ne vé, ker se je od groze in strahu vsa omamljena na tla zgrudila, in ne vé, koliko časa je tako ležala, ker je bila sama v cerkvi. Strah je obletel tudi druge, ki so jo vidili na nogi stati.

III. Je Neža Tavčar, rojena Pavlič, iz Mošenj, ki je imela celih 6 let hudo bulo za ušesom, ktera jo je posebno v deževju zlo zlo bolela in je bila že tolika zrastle, da je skor ni mogla več z ruto pokrivati. Sperva je oprasevala veliko zdravnikov in rabila tudi zdravila, pa vse ni nič pomagalo. Toraj je opustila vse in se v Božjo voljo vdala, ker prav gotovo je mislila, da bo kmalo mogla umreti, zlasti ker so ji zdravniki rekli, da bo umerla, če ji to bulo prercžejo. Sliši pa od prvega na Brezjah čudovito ozdravljenega dekliča, toraj s posebnim zaupanjem hodi Marijo na Brezje prositi, da bi ji od Boga dobila ljubo zdravje. Vsih Svetnikov večer čuti posebno hude bolečine za ušesom, da ne more spati. Vstane tedaj, se usede k peči, bula se predere, bolečina neha, v kratkem je vsa zdrava, da skoraj ni poznati, kje je bila bula.

IV. je Marija Mulej, Srončeva iz Smokuča, fare brezniške. To dekle, takrat dobrih 21 let staro, je jelo pred 14 leti hudo po glavi tergati in metati. Smela je reva v taki bolezni le nektare jedi prav po malem vživati; enkrat cel teden ni nič jedla, ne pila, ne spregovorila, pa je vender vse dobro čutila. V takem stanu preživi 7 let; kar ji bolezen še desno roko konča. V rami je ne more več vzdigovati, persti se zakrivé v dlan, kakor bi pod njimi kaj deržala. Tako stisnjena roka se sključí v zapestji in nagne popolnoma na lakot proti komolen. Pa tudi v komolen se skerči in postane terda, da jo je zamögla samo z levico kaj majhnega premikati, sicer jo je noč in dan na persih nosila. Čez leto pa ji še tri perste na levici sključí, da si sirota ni mogla prav nič pomagati, ne jesti ne oblačiti se. Stara mati ji je kruha na kosce narezanega na mizi pušala, kadar je mogla od doma iti, da ga je reva potem z ustmi z mize pobirala. In v takem stanu živi zopet 7 let. Čuje pa prve čudovite ozdravenja na Brezjah, izročuje se Bogu in Marii, ter roma 5. listopada 1863 k Marii Pomočnici na Brezje. Prosi pa tam samo to, naj bi zamögla vsaj še dva persta na desnici gibati, da bi si sama pomagala pri jedi in oblačenji, in da bi smela

vse jedila od kraja uživati. (Je namreč hči uboge vdove, gostje ali osebenice.) Če pa je duši v zveličanje, prosi tudi popolnega zdravja. Pri prvi sveti maši ne čuti nič posebnega; o darovanju druge pa se prične roka tresti in boleti, ter se trese tako dolgo da mine povzdigovanje. Po povzdigovanju se roka začne sama od sebe potegovati in razklepati med velikimi bolečinami, da ji je hotlo slabo biti. Zdaj v komolcu počne, roka se v zapestju in komolcu ob enem poravná ter po životu omahne, in tudi persti se začno gibati. Pri tretji maši zamore že roko brez levece vzdigniti in v naročje položiti; pri zadnjem evangeliju te maše čez 7 let zopet sv. križ ž njo naredi.

NB. Zdravila je samo o začetku bolezni jemala, potem pa nikdar več ne.

Tudi se sploh govori, da je bila tukaj neka oseba od Novega mesta ozdravljena, ki jo je popred hudo metalo. Popustil je berglo tukaj neki berač, ki pa je šel svojo pot in se ne vé, kje je zdaj in kako mu je; in letos po malem Šmarnu neki mladenec od loške strani. Za prve štiri ozdravenja je tukaj prič na kupe, za poslednje tri pa, ki so bili ptujci, bi zamogle njih fare pričati, zatoraj naj bi možje, ki bodo kaj takega zasledili, bolj natanjko popraševali in očitno potem v Danici naznanovali; da se dogodbe ohranijo.

V. Lah.

### Ogled po Slovenskem in dopisi.

**Iz Ljubljane.** Danes-teden, to je, 13. t. m. zvečer ob 6 so bili prišli mil. knez in škof lavantinski Jakop Maksimilijan v Ljubljano. Sprejeli so jih mil. škof z več korarji na kolodvoru. 15. t. m. so se zopet domú vernili. — Sliši se, da se bodo latinske šole v Ljubljani letos pol meseca pozneje pričele, ker se poprave ne morejo poprej doveršiti.

**Iz Ljubljane.** Visokočastljivo škofijstvo v cerkvenem glasniku naznanuje naslednje nove slovenske katekizme, ki jih je z njegovim privoljenjem dala natisniti c. k. založnja šolskih bukev na Dunaji: 1. Mali katekizem v vprašanjih in odgovorih za katoliške ljudske šole. Na Dunaji 1863. V mehkih platn. cena 7 kr. — 2. Veliki katekizem za katoliške ljudske šole v avstrijskem cesarstvu. Na Dunaji 1863. Terdovez. s platnenim herbt. 33 kr. — 3. Kersanski nauk v vprašanjih in odgovorih, za četrti razred začetnih šol. Na Dunaji 1863. V platn. herbtu 32 kr. — Prvi je zapovedan za 1. razred ljudskih šol; drugi za nedeljske šole; za drugi in tretji razred ljudskih šol je dosedanjí „Kratki katekizem“ pri (Klemens-u); tretji zgorej imenovani pa je za četrti razred. Po tem, zapoveduje v. č. škofijstvo, naj se vestno ravnaajo vsi učniki kersanskega nauka, da bo edinost v učenju.

**Z Gorenskega.** Pomoto v zadnjem listu, da dela Vodnik v Teržicu tabernakelj za jezersko cerkev, popravite tako, da ga je delal Vurnik v Radolici in ga je zdaj tudi že postavil — ravno pred malim Šmarnom. — G. Vurnik je naročil tudi za novo cerkev v stari Loki šest malanih oken, ki bodo veljale s postavljanjem vred 700 gold.

**Iz Tuhinske doline,** dan sladkega imena Marije Device. (Veselo; — žalostno.) Ali ste kaj zelo zid počastili? praša nejeverec pobožnega meniha, ki je goreče molil pred podobo križanega Zveličarja, na zidu namalano. Prav živo sem premišljeval Kristusovo terpljenje, ktero je malar tukaj tako izverstno na zidu narisal, kajti veliko ložej molim, kedar vidim lepo podobo pred sabo, kakor pa tačas, ko mi le samo moja misel take reči pred oči stavlja. Tako je odgovoril prav umno dobri menih. Zunanja lepota hiše Božje vabi občutnega k goreči molitvi, in lepo ozaljšana domača cerkev je podoba lepih nebes, kamor si ubogi terpin na zemlji priti želi. V cerkvi pozabi ubogi kmet nadlog in težav življenja in veseli ga viditi, da se trud

njegovih željev na oltarju lesketá; lepo opravljena cerkev je ponos cele fare. Iz teh namenov skerbni dušni pastirji spodbujajo svoje verne k ozaljševanju Božjih hramov.

Radostno prebira človek Danico, ktera nam od vsih slovenskih krajev pripoveduje, kaj se godi za olepšanje cerkvá, in serce se mu veselja taja, kadar vidi, kako da po oddaljenih krajih od vsih krajev pobožni romarji v lepo ozaljšane cerkve prihajajo in Boga dušnih in telesnih dobrót prosijo. Kaj takega se pač more reči o marsikterih krajih po Slovenkem, veljá pa to posebno tudi o farni cerkvi Device Marije v zgornjem Tuhinu. Odkar je cerkev lepo popravljena, oltarji nekaj novi nekaj obnovljeni, odkar novo lepo zvonjenje k Božji službi vabi, povzdignila se je pobožnost in spoštovanje farmanov do domače cerkve in ob Marijinih praznikih in shodih je vse polno vnanjih romarjev. Lepo znamuje današnjega časa, ki ima zraven veliko napčnega tudi marsikaj dobrega. Druga novica je pa silno silno žalostna. — V Beču na spodnjem Tuhinskem umerl je v petek po malem Šmarnu čverst fantisk fant, vojak na odpustu. Mali Šmaren se verne od Lazov, kjer se je nekoliko mudil, o mraku proti domu. Da bi se ognil svojim zopernikom, jo krene pod vasjo po travnikih. Njegovi zoperniki, domá iz Psajnovice, ga ugledajo, uderejo jo za njim in ga potolčejo tako, da brez zavednosti obleži in drugi dan dušo izdihne; njegova tovarša pa tudi hudo naklestijo.

„Kajn, Kajn, kaj si storil? Kri tvojega brata vpije k meni z zemlje do nebes! zaklical je Bog prvemu morivcu; — in kdo popiše tudi zdaj strah in britkost cele fare, v kateri se zgodi kak poboj? Žene jokajo in tarnajo, možje žalostno glave otrsajajo milo zdihujejo: o Bog kam smo prišli! — In morivec? Bog ga bo sodil in deželna pravica ga bo kaznovala. — Ali to vse se počasi pozabi, kmetiški robavsi se bijejo in klestijo med seboj, kakor smreke, kadar nastel pripravljajo. Lanskega leta je bilo brati po novicah, da so v badenski deželi na Nemškem tri hudodelce morivce ob glavo djali. — Ko se je bilo storjeno hudodelstvo po deželi razglasilo, nastal je taki hrup in taka nejevolja med ljudstvom, da bi bili gotovo hudodelnike na drobne kosce stergali, ko bi jih bili v pest dobili. Ko pa deželna pravica smertno sodbo nad njimi izreče in se ima izpeljati, je pa ljudstvo morivce tako milovalo, da bi gotovo ne bilo besede čerhuilo, ko bi bili pomilosteni. Tako se godi po svetu. Sam sem vidil, s kakšno serditostjo je lausko leto v Kamniku ljudstvo gledalo morivca 5 otrok, ko so ju, kakor postava tirja, k raztelesovanju ubitega tirali.

Med ljudstvom se je glas raznesel: „Na mestu dopernešenega hudodelstva ju bodo obesili, da se bodo vsi zgledovali nad njima!“ —

Nekdaj pripeljejo človeka, ki je bil tri osebe umoril, pred francoskega kralja k sodbi. Salež pa, ki je bil po šegi tistih časov na kraljevem dvoru, zavpije: Ta človek je le enega ubil; druge si pa ti, kralj, — ker ga nisi po prvem uboju končal! — Pravijo, da je človeško življenje imenitno, silno veliko vredno; ali jest tega ne verjamem, dokler smertna rana po glavi, zlomana roka ali noga ni več vredna po omikanih deželah, kakor kakih 10—30 goldinarjev, enega ali dveh mesecev zapora. Kaj ni to po ceni? — „Je bil pijan, ni vedel, kaj dela.“ — Škoda, da pravica nima za zverinjaste pijance kake hude postave; djanja bi potem utajiti ne mogli. — Zverinja terga, da lakoto potolaži, ali taki divjak pa tolče in tolče, zato da tolče, in s tem se pokaže junaka; to mu je potlej ustenje.

„Ná, tukaj imaš drugo srajco!“ je rekel oče fantu, ki je s stergano srajco prišel domú, pa le pojdi nazaj, dobro se derži in le naženi jih!“ — Ali potlej more fant drugače biti, ko ga že starec na boj pošilja? Le sreča, da ni še več pobojev med fanti, ker se tako divjaško mahajo. „Aetas parentum nequam tulit nequiores nos,“ tožil je že ne-

kdaž ajdovsk pesnik. Naj bi oče malega divjaka, ki se ihté po travi valja, s šibico našeskal, da bi imel rudeče klobase, kako dobro bi svojeglavčku storil, ker bi mu termo iz mlade buče izbil, in koliko britkih ur bi si prihranil. Otroek je še neumen, sej ne vé kaj dela; bo že bolji, ko malo k pameti pride. Tako zagovarja slepa mati svojega ljubčeka, ko ga oče v strah jemlje. Očetu se še dobro zdi do srove moči svojega divjaka; mu pri delu verlo pomaga. „Drugi ljudje pa mojih otrok ne bodo topli, jih že posvarim, in moj Mihee tudi v šolo ne bo več hodil, zato ker mu je šolnošter malo brezovke dal pokusiti,“ zadere se togotno fantova mati. Ali iz Mihea zraste prav zali rogovilež, materne prošnje ga ne omeče, očetove oblasti ne pozná, in tako nakoplje celi hiši, dostikrat celi fari veliko britkost in žalost, in starši se spogledujejo, se čudijo in eden drugzega prašajo, od kod vendar to izhaja, da so naši otroci tako nerodni? Sej vendar ni nobeden naše zlahte tako neroden! Tedaj: Gasite ogenj, dokler še v pepelu tli. —

**Pristavek.** S ponočevanjem, nečistimi zvezami in hudo kletvinjo se mladost hudiču zapiše, z opušenjem velikonočnega obhajila to zavezo zapечат; potem pa se taki človek kar urno prekucuje z brezna v brezno vsega hudega. V take nesreče pa zajde naj rajši mladost, ki se je poprej že na paši, pri kopanju id. pravno spridila in pohujšala. To vtegnejo biti viri hudega, zraven tega, kar je v spisu omenjeno. Vr.

**Iz Šmartna.** V naši fari je božja pot sv. Jošta na Gori. Letos sem pregledoval pri štantih listike na cukrenih rečeh; nekaj nespodobnih sem tudi vmés našel in proč odtergal; nisem pa vedil dobro povedati, kje se pošteni napisi v Ljubljani kupujejo. Povejte vendar po Danici, kje se taki listiki v Ljubljani dobivajo; in če se dobivajo? S prijateljskim pozdravom itd.

J. K.

**Odgovor.** Dobičarija in samopridnost, ki se iz ljubezni do denara pohujšanja in pekla ne boji, dostikrat tudi vedoma sega po spotikljivih listikih in napisih, ki vne-majo k tisti pregrešni ljubezni, iz ktere izhajajo zraven družih nesreč velikrat tudi strašni pretépi in poboji. Listiki s čednimi in nespotikljivimi napisi se dobivajo pri g. Matiju Gerberji zraven sprehajališa „Zvezde“ (Sterne-allee). Vediti pa je, da ti napisi nimajo namena za grešne zaveze, temuc za nedolžne spomine otrokom, prijateljem itd. Oni imajo namen, takim zvezam nasprotovati, kakoršen namen mora vsakdo imeti, kdor ljubi Slovence in želi njih blaga. Vr.

**Iz Žuženberka.** — Od vsih strani dohajajo veseli dopisi po „Danici“ in „Novicah“ o napredku ljudskih učiven. Radi bi se tudi mi pobahali; rečeno pa bodi zastran poslopja, da šola je tukaj od terga vse predelec, in otroci terški morajo hoditi po sternem klancu si šolskih učenost pobirat; — za otroke vse fare je pa šola silo premajhna. Da so otroci brihtni, vidilo se je zlasti pri izpraševanju keršanskega nauka. S pohvalo omenimo izpraševanja v Dvoru, kjer so otroci v vsih rečeh jako lepo kazali, da je njihov učenik g. Dular mož, ki ga pravi duh navdaja; vidilo se je, da ni le nekterih otrok „obrihtal“ za eksamen, temuc kazalo se je pri vsacem učencu, da se je učitelj z njim trudil. — Ni mi pa namen, da bi pisal o šolah; naznaniti imam častitim bravcem drugih novic. Gotovo je po vsi deželi znan naš prijetni terg Žuženberk ter njegovi prijudni prebivalci; mnogim je znana njegova, če tudi ne romantična, vendar le prijazna okolica, posebno pa krasna cerkev je vsacega popotnika prijazno pozdravljala, ki se je peljal v Toplice iskat zdravja, ali pa je že zdravje nazaj derdal proti beli Ljubljani, ali še dalj na Gorenjsko. Ni sicer naša cerkev romarska, vendar le pride marsikdo popotnikov vanjo, — in dasiravno nisem govoril z vsacim, govoril sem pa z marsikterim, in vasak je terdil, da ni koj vidil tako snažne, lepe in lepo ozaljšane cerkve. Kakoršnega duha je mati, navadno so tacega duha tudi

hčerke. Ta resnica se kaže pri žuženberskih podružnicah. V malo letih so po prizadevanji neutrudljivega gospoda fajmoštra Antona Kastelica pri farni cerkvi oba zvonika skoraj nova naredili in s kositarjem pokrili ter sem ter tje pozlatili, kar se posebno lepo podaja, vse altarje z leco vred prenovili, cerkev lepo pokrili, družih potrebnih in koristnih reči si omislili; in vendar niso posamezne soseske svojih cerkvice zapustile. Nobena naših podružnic ni zanemarjena, vendar se odlikujejo med vsemi: podružnica v Trečivasi, na Verhovem in Vinkovem verhu, in kmalo bodo imeli v Mačkovcu lep, nov altar, kterege izdeluje znani in pošteni umetnik g. Tavčar iz Idrije, ki jih je tudi pri omenjenih družih podružnicah naredil tako, da so vsi zadovoljni. — Kar je pa še manjkalo žuženberski farni cerkvi, je bil križev pot. To potrebo so previdili gosp. fajmošter že davno. Ali ker s silo ne priganjajo svojih farmanov, so opustili to reč, ko so bili časi hudi in so mogli kmetje plačevati na vse strani. Zdaj pa, ko so nekoliko bolji časi prišli, opomnijo od vsih svojih ovčič ljubljani pastir svoje ljube farmane, da zali cerkvi manjka še zalega križevega pota. Kakor je rekel slavni Cezar: veni, vidi, vici, tako morejo tudi gosp. fajmošter reči: opominjal sem svoje farmane in zgodilo se je! Kakor pri vsih družih napravah ni bil noben farman nadlegovan, tako je bilo tudi zdaj. Preden je bil križev pot izdelan, zložili so farmani prostovoljno 600 gld., kolikor je tudi veljal. Res lep denar je 600 gld.! Ali če pomislimo lepoto našega križevega pota, ki je prav natanko po šenklaškem v Ljubljani posnet, in lepe pozlačene okvire, moramo reči, da se je gospod Tavčar s tim delom skazal popolnoma mojstra, zato mu je in mu tudi bo žuženberska fara vedno hvaležna. Angeljsko nedeljo so častiti gospod oče Bernard blagoslovili križev pot, ter lepo, jasno govorili o začetku in koristi križevega pota; — ves govor je priča jedrne učenosti gospod patra. — Komu pa gre večji hvala in čast; ali g. fajmostru, ali farmanom? Gotovo obojim enaka. Čast je farmanom, da tako radi ubogajo svojega za Božjo čast vnetega duhovnega očeta; prečastitemu g. fajmostru pa mora biti sladka radost, kadar stopivši v tempelj naj višega Gospoda, vidijo da jim cerkev lepo pričevanje daje, kakor preroku Davidu: „Gospod ljubil sem (in ljubim) lepoto Tvoje hiše.“

**Iz Amerike.** \*) Št. Vincencij 28. vel. serp. 1864. Dragi moji! Dan za dnevom pričakujem kaj sporočila od Vas iz svoje predrage domovine, pa zastoj: čudno se mi zdi, da tako dolgo nobenega lista od Vas ne dobim, saj sem Vam vendar že trikrat pisal, ali morebiti niste mojih listov prejeli, ali se je vaše zgubilo? — Vem, dragi moji! da se večkrat pri jedi ali zvečer pogovarjate: „Kaj nek Jakop počne, kod hodi, kako se mu godi?“ Mislite si, kako se mi je v Ljubljani v semeniši godilo, kako sem bil zadovoljin; — ravno tako je tukaj. Vstajamo zjutraj ob svoji uri, opravimo jutranjo molitev, gremo po zajuterku k sveti maši, in potem hajdi na delo k učenju! Jaz se učim nekoliko bogoslovskih reči, potem angleskega in francoskega jezika; ob enajstih nas pokliče zvonec k jedi. Ko odkosimo, gremo v cerkev sv. rešnje Telo počastit, potem smo kake dve uri prosti in ob dveh se zopet začne učenje. V prostih urah o poldne, ko se drugi v drevoredu pred samostanom sprehajajo, jaz večji del glasovir igram, in sicer naj rajše Riharjeve pesmi, ki smo jih že doma tolikokrat skupaj prepevali, in vem, da jih še zdaj, če ne vsaki večer, vendar vsako nedeljo zvečer pojete. Ker so me bili gospod vodja za orglaveca pri vsakdanji šolski maši izvolili, predstavljam naj lepsi slovenske pesmi v nemško, ter jih po Riharjevih napevih, ki so mi tako pri srcu, v cerkvi pojemo. Vsim neizrečeno dopadejo. — Od dveh do šestih mora biti vse tiho in se učiti. Med tem časom je šola, in sicer

\*) Akoravno je nekaj malo reči iz tega pisma že znanih, smo vendar dali skorej vse pismo natisniti, da se pomen ne terga. Vred.

za vsaki oddelek eno uro, za bogoslovce posebej, za modroslovce zopet posebej itd., ko eni končajo, pridejo drugi na versto. Ob šestih je večerja, in po večerji gredo na sprehod, ob osmih je večerna molitev, kompletorium, in ob 9tih mora vse spat iti. Tako mine hitro dan za dnevom v popolnoma zadovoljnosti. Zdaj pa imamo počitnice in se vsaki le uči, kolikor in kar se mu poljubi. Jez se učim tudi zdaj vsaki dan kakih pet do šest ur, ker potreba pri-ganja, morebiti me že pred letom vis. čast. škof v Mine-soto pokličejo. Tu so se začele počitnice že prvega julija. Veliko slovesnost smo imeli ta dan, ki je terpela celi dan, in grozno veliko ljudi se je zbralo od vsih krajev. Ob osmih smo imeli slovesno sv. mašo z orkestrom, po maši pa se prične slovesnost z muziko, sledila sta dva precej dolga angleška govora, potem so eni učenci izvrstno gla-sovir igrali in eni bili z lepimi darili obdarovani, za tem sledi lep nemšk govor, ki slovesnost za dopoldne sklene. Popoldne pa so igrali veselo igro v petih oddelkih, vmes je muzicirala nekaj naša muzikalna družba (banda), nekaj pa se je igralo na glasoviru. Še le zvečer so se ljudje počasi razšli. Pri tej priložnosti sem našel nekega Slo-venca, iz Dolenskega doma, ki je že trinajst let tukaj, pa mu vendar slovenska beseda še gladko teče; kaj vesel je bil, ker že več let ni slišal milega maternega jezika. — Tu je ostalo samo nekaj bogoslovcev in kakih 15 učencev, ki zavoljo vojske ne morejo domú; popred pa jih je bilo ve-liko število, ker tu so začetne šole, gimnazija, bogoslovje in sploh vseučiliše; kar se kdo hoče učiti, ima tu pri-ložnost, zakaj učeniki so izvrstni in učeni možje. Ravno tako so taki samostani za Ameriko, kakor so bili v srednjem veku (po Evropi in drugod), kjer si je učenost zavetja iskala in ga tudi našla. Kako so nekteri muhi vendar učeni še celo tukaj, večji del v tej zadevi še neolikani Ameriki, je skoraj neverjetno; posebno izvrstnih modro-slovcev, malarjev in muzikalnih umetnikov je več. — Ne veliko pozneje pa je bila enaka slovesnost v krasnem sa-mostanu usmiljenih sester, ki ni daleč od sv. Vincencija. Tu je kaj veliko učenk, starih in mladih, od 6. do 30. leta. Prav izurjene so ene v raznih umetnostih, posebno v muziki, ki jo Amerikani neizrečeno ljubijo. Igrale so na čveterih glasovirih, na vsakem dve ob enem, zraven pa se je spre-mljevalo s harpo, ki jo je samostan prejel iz Monakovega iz dvornega glediša; vsa je z zlatom okinčana in je neki grozno veliko veljala. Pri tej slovesnosti sem naletel zopet Slo-venca, namreč že priletnega g. misijonarja „Stibil-a“ iz Gorice, ki je pa že materni jezik precej pozabil. Šole pa se tu popred končajo zavoljo prevelike tukajšnje vročine, ki včasih tako žgô, kakor bi človek pri ognju stal; bogi so debeluhi v taki vročini; meni pa nič ne dâ. Dozori pa vse kaj hitro, kadar prava vročina pritisne, žito še zeleno, je bilo v malo dneh popolnoma zrelo in posušeno. Dela se pa tu vse s strojbi (mašinami), seje se, žanje, mlati, kosi itd.; pa sej bi skoraj ne bilo mogoče takih travnikov, kakor jih imajo, s kosami pokositi, takih planjav žita z rokami požeti. Vse to gre s strojbi kaj hitro; iznajšli so že take, da se ob enem žanje in samo v snope veže, in še celo take, da se ob enem žanje, mlati, čisti in v žakelj deva; kadar je eden poln, se drug pristavi, tako da, ko je vse odžeto, se tudi že lahko zadnji žakelj žita nese v žitnico. Kaj ne; to je kaj vredno? Čudno je, ko so tako prebrisani ljudje v tej zadevi, da so v verskih rečeh tako nespametni, da nekteri nič ne verujejo in se za Božje reči kar nič ne zmenijo; posebno katoličani so jim tern v peti. Veliko pa je vendar tudi v resnici pobožnih, ki pridejo prav od daleč sem v cerkev; ali veliko je tudi takih, ki so tako oddaljeni, da le redko morejo v tak kraj priti, da kako sv. mašo sli-šijo; in zatoorej se lahko zgodi, da nekteri že odraseni Amerikani čisto nič ne vedo o cerkvenih opravilih in na-vadah. Zgodilo se je pred nekaj časom, da pride že odrasen Amerikan v neko katoliško cerkev k sv. maši. Ko

orgle zastliši, se mu grozno čudno zdi, kaj da muzika v cerkvi pomeni. Kadar ravno to premišluje, pride nek gospod s svojo gospo, ter mu pomigne, da naj se ji ugane in ji sedež prepusti. Revez v naglici misli, da se bo zdaj morebiti nekoliko poplesalo, in da mu ta gospod hoče svojo gospo za družico ponuditi, se hitro jame izgovarjati, da ne pleše, in posmehovaje ga gospod osramoti. — Gospod bo-goslovce Lajze Plut, ki je, kar sem že v enem pismu na-znanil, iz Havra nazaj šel, še nekterih bogoslovcev ali du-hovnov iskat, je tudi zdaj tukaj v št. Vincenciju. Dobil je samo enega duhovna na Češkem, ki pride pod škofa v Du-bique, kjer je dosti Čehov. Tu imajo dosti prijateljev; vsi me imajo prav radi, vedno sem vesel in zadovoljin; samo misel, da morebiti Vi doma preveč žalujete, mi nekoliko veselje kali; pa pomislite, da nas veže trdna vez — mo-litev, in zlato solnce ob enem Vam in meni sveti. Kadar se namreč pri Vas zahodu približuje, pri nas pa vzhaja. Ne žalujte tedaj; mislite si, da se Vas vedno v molitvi spominjam, in sem srečen. Molite tudi Vi, da bi se za-mogel prav dobro pripraviti za ta imenitni stan, kamor me je Bog poklical, in bodite z menoj vred veseli in zado-voljni. Sej se bomo, ako Bog hoče in nam ljubo zdravje dâ, morebiti v malo letih zopet vidili, zakaj zdaj se lahko kimalo pride v Evropo in zopet nazaj v Ameriko. Pozdra-vite preserčno v mojem imenu bl. gr. Bl., pozdravite vis. čast. domače duhovne, gospod bogoslovce G., recite mu, ako bo kam popotval, ali šel na kako novo mašo, da naj vse gospode duhovne, ki se me spominjajo, preserčno po-zdravi; posebni tisti gospodi bogoslovci, ki bodo letos imeli novo mašo, naj se spominjajo tudi nas v daljni Ameriki; tudi mi se bomo v duhu in molitvi z njimi pri slovesni prvi svetli maši sklenili in radovali itd.

Vaš vedno hvaležni sin Jak. Trobec, bogoslovec  
v sev. Ameriki.

Napis:

James Trobec

St. Vincent college P. O.

Westmoreland Cor.

Pensilvania

North - Amerika.

Via: Wien. Bremen.

## Kaj je kej novega po širokem svetu?

„Bogú, kar je Božjega; cesarju kar je ce-sarjevega.“ To je zapoved božja. Katoliška Cerkev se je derži nepremakljivo, in katoličan ni vreden tega imena, ako se vseh zapovedi božjih in matere Cerkve zvesto ne derži. Znani mavtarji ali masoni imajo v ustih Boga in cesarja; v srcu pa nobenega ne. Oni derzave spodkopu-jejo, zato so pa nezdušni sovražniki tistih, ki so resnična in zavoljo Boga in vere zvesta podpora državi. Od tod izhaja, da tako velik del dandanašnjih časníkov jezuite čerti, obrekuje, černi, preganja, kolikor koli jim je mogoče, da-siravno se mnogi še prav čisto ne zavedo, kaj delajo. „Za-greb. List“ piše o Portugalskem: „Tri leta je, odkar so se jezusovci povernili v deželo (na Portugalsko), od kodar so bili pred 300 leti pregnani. V tem kratkem času so si zidali že tri samostane. Za čudo bo to vsakemu, kdor se pomni, kako je liberalna stran v Lizaboni preganjala usmi-ljene sestre. Ali vlada je spoznala, koliko učencikov ji je treba za olikovanje v azijanskih nasebah, in to še bolj po-tem, ko so jezusovci v Makayu pričeli gimnazijo. Po tem takem je mogla vlada dopustiti, da si ta red tudi na Por-togalskem zida samostanov, vedoč dobro, da se uni vstav ne more domestovati iz krajinskega ljudstva. Iz enacih vzro-kov se je moglo pred malo leti dopustiti na Španjolskem, da se je povernila družba Jezusova. Vlada se je zbala za Kubo, ta biser antilskih otokov; temu strahu naj večí vzrok pa je bil ta, ker je mladina s tega otoka začejala hoditi v severno-amerikanske učilnice, od kodar je prina-

šala republikanske misli in meržnjo do Španjolcev. Ni tedaj kazalo drugo, razun postaviti domače učiliša, ktere bi s svojo čverstostjo predobile prebivavstvo, da ne bi pošiljalo sinov več na tuje po nauk. Zavoljo tega je izročila španjolska vlada jezuitom prelepi vstav v Havani. — Obč vladi ste se tedaj prepričali, kako bedasta je bila izmisliarija, češ, da so jezusi deržavi nevarni. Ob tistem času ste imeli obé kralje-tvi nezmérne naselbe, po kterih so ravno jezuiti imeli nar več opraviti s kerševanjem, in pa da se stanovci po eni veri tesneje zedinijo z materjo deržavo. Za kratek čas njih preganjanja pa ste zgubile Španija in Portugaliya večidel čezmorskih naselitev. Zdaj jih zmedeni narašaj nazaj kliče, da bi jim rešili saj ostanek nekđaj silnih kraljestev. Tako se malo po malo očišujejo vlade vraž zoper jezuite, ter je razun Piemonta in Rusije, očitnih sovražnic Cerkve, komaj kak izobražen narod, kjer bi med katoličani ne smeli jezuiti delati. — Kar so pa jezuiti, kakor posebno verni udje sv. Cerkve, to je vse katoličanstvo sploh za občinski red in deržavni blagor ter srečo vsega prebivavstva. Torej vse vlade in njih prebivavci, kteri so katoličanstvu neprijazni, delajo ne le v duhovnem oziru pregrešno, ampak tudi zastran svojega lastnega prida nespametno in teleče; — in vlade, ktere se freimavrarjem v roke dajo, so svoje lastne sovražnice.

Revarstvo med Arabljani v Tunis-u, Algerii id. še zmiraj vré; maršal Mak-Mahon ga je šel gasit; preteklo saboto je neki odrinil iz Pariza. Celo v daljni Kini mahomedani, imenovani Dungani, neki rogovilijo zoper vlado. Čutiti je, kakor bi duh nekdanjih časov bercal na novo v tem prenapetem ljudstvu.

Med severno in južno Ameriko ferfotá golobič z oljčico; kdo si vé, če bo sédel na kermilo amerikanskih deržáv?

Voz pomirovanja z Dancem se je ustavil in kar noče dalje; premirje je sicer 15. t. m. izteklo, vender pa obe-tajo, da ne bode nove vojske.

V politiskih zadevah še ni bilo nikoli take zmedenije, kakor je zdaj. Vse križem se govori in piše zastran zvez med vladani, pa noben človek za gotovo ne vé, ktere si pod plajšem roke podajajo in ktere druge za nos vodijo. Čutiti je, de nekaj se na skrivnem godi, ki utegne zrohněti, kadar bo godno. Dansko se menda v pogajanji za mir na nekaj opira, ker se velikima vladama tako silno kerči.

Svitli cesar sklicujejo dalmatinski deželni zbor 26. kimoveca.

Močno se govori, da tudi avstrijska vlada bo greškega kralja Jurja I za tacega spoznala. Ravno to francoski in belgijski listi Avstriji prištevajo zastran tako imenovanega novega laškega kraljestva; toda izobčenega kralja katoliška Avstrija gotovo ne bo spoznala za kralja nad okrajinami, ki jih je po tolovajsko naropal. — Francoska cesarica Evgenija je prišla 7. t. m. v Frankobrod in se je naravnost dalje peljala v toplice Schwalbach. Prav veliko spremstvo ima seboj, torej menijo, da bo delj časa gostovala na Nemškem. Politikarji so vohali, da tu se vtegneta tudi Napoleon in pruski kralj sniti, kar bi imelo politisk pomen. Bil je pa prusovski kralj že te dni v Schwalbach-u. Vender se sumi, da Napoleon se bo konec mesca z njim snidel v Wiesbaden-u, Darmstadt-u ali Baden-Badnu. Če bosta kak nov „einmaleins“ skuhala, časnikarji ne vedó.

Sv. Oče so se 12. t. m. med slavoklici neštevilnega ljudstva povernili iz Kastelgandolfa v Rim.

Španjolski časniki z otoka Kuba, ki se je zanesti, da niso pristranski, močno hvalijo Maksimilijanovo vlado, njeno napredvanje in veliko zadovoljnost v Mehiki.

Mlgsp. Janez žl. Geissel, kolinski viksi škof, je umerl 8. t. m.

V Malinu zbrani katoličani so v pismu verne vdanosti do sv. Očeta razodeli, da spoznajo duhovsko in deželsko oblast Njegovo, in pa da so se ondi zato zbrali, da bi edinost katoličanov vterdovali, katoliške djanja sproževali, ter pripomogli k brambi svoje matere, sv. Cerkve, kolikor to tudi svetni ljudje premorejo.

Angleški misijonar Pritchard (r. Pričerd) v Taiti, ki je katoliške misijonarje tako strahovito preganjal, da jim je móгла francoska barka na pomoč hiteti, je zdaj sam s svojo deržino prestopil v katoliško Cerkv. Njegova naj stareji hči je opravila ta prestop v Berolinu in izučila se je v uršulinskem samostanu za učenico ter bo v svoji domovini temu poklicu se posvetila. (Kat. L.)

### **Lešniki, jabelka in lesnik<sup>a</sup>/e.**

Nemški časniki pobirajo mnoge laži iz piemonskih zastran briganskega vodja Crocco-ta. Pravijo n. pr., da je čez 600.000 lir naropal in oduesel, in še veliko družega čenčajo. Resnica je, pravi „Armonia“, da Crocco je bil 4 leta gospodovavec čez Bazilikato, da je imel zbrano trumo 500 mož, vse na konjih, orožene in vredene. Ker je pa obupal, da bi se mogel nadalje ohraniti, je trume razpustil in se umaknil na papežovo zemljo (rajši kakor da bi se bil Sardinom podal); tukaj je bil vjet in zapert. Tako odleté vse obrekovanja, kakor da bi se papeževa vlada vdeleževala brigantovstva. — V Šašin-u na Slovaškem na božji poti čudežne Žalostne Matere Božje je bila 7. in 8. t. m. obhajana s silnimi slovesnostmi 300letnica tega sv. kraja. Milostna podoba je bila kronana z zlato krono. Pričujoči so pili: kardinal Scitovsky, papežev poročnik z Dunaja, 2 škofa, blizo 20 infuliranih prelatov, 4—500 družih duhovnov in najmanj 80.000 romarjev.

### **Duhorske spremembe.**

V ljubljanski škofii. Ti-le gg. so prestavljeni in vmesteni: Mor. Goslar iz Mokronoga v Dole; Janez Flis, novoposv., v Monokrog; Anton Hočevnar iz Horjula v stari Log na Kočevskem; Tom. Bašelj iz Ipave v Horjul; Jan. Tomažič, novoposv., v Ipavo; Ant. Žakelj od sv. Križa pri Kost. v Sostro namesto Jan. Kulavica, ki gre v vstav sv. Avguština na Dunaj; Drag. Hofer iz Boštanja k sv. Križu p. K.; And. Volc s Srednje vasi na Boh. v Boštanj; Bl. Petrič iz Podkrajja v Šturjo; Mat. Erjavce s Črnega verha p. Ip. v Podkraj; Ant. Ahčin iz Žirov za eksp. v Begnje pri Cirknici; Jan. Romč iz Zatičine v Žiri za duh. pom.; Anton Kacin iz Metlike v Zatičino; Jan. Šafer, sem. duhoven, v Metliko; Jan. Čadež, sem. duhoven, v Logatec; Jak. Vindišar iz Cirkel v Knežak; Valentin Šarabon od sv. Duha v Cirkle. — Umerl je 7. kim. č. g. Kašpar Šubelj, fajm. v Dobropolji (R. I. P.), in ta duhovnja je razpisana 10. t. m.

### **Dobrotni darovi.**

Za mis. g. Pirca. V. č. g. J. K. 3 gold., sabenka N. K. 3 gold. — Za afrik. mis. Sabenka N. K. 3 gold.; M. Gorjanec 1 gold. — Za pogorelce v Iški vasi. Iz Rova 2 gold.; — g. Fr. S. 85-kr.

### **Pogovori z gy. dopisovavci.**

G. M. R.: Fiet. — G. L. v R.: Prav drago poslano in obljubljeno. — Gg. J. G. v C., — J. V. v C., — J. L. v Ž., — F. S. v P. in P. v D.: Za ta pot prepozno došlo; torej s hvaležnostjo v prihodnjem listu. — Gg. N. in K.: Serčna hvala! — G. V. G. v N.: Ravno kar prejeli; želja se vam bo z radostjo spolnovala. G. Hl.: Prihodnjč gotovo.